

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2005)

3ο Συνέδριο Σύρου στις ΤΠΕ

Θρησκευτικά και πληροφορική, συμπεράσματα και αξιολόγηση ενός εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας

Σάββας Παυλίδης, Αθανάσιος Πέρδος, Σωτήρης Μανιτσάρης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παυλίδης Σ., Πέρδος Α., & Μανιτσάρης Σ. (2024). Θρησκευτικά και πληροφορική, συμπεράσματα και αξιολόγηση ενός εναλλακτικού τρόπου διδασκαλίας. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 444–449. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/6314>

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ, ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΝΟΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Παυλίδης Σάββας
Καθηγητής Θεολογίας
keape@otenet.gr

Πέρδος Αθανάσιος
Καθηγητής Πληροφορικής
perdos@uom.gr

Μανιτσάρης Σωτήρης
Καθηγητής Πληροφορικής
sotiris@uom.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην εισήγηση αυτή γίνεται μια παρουσίαση της εμπειρίας που αποκομίστηκε από τη διαθεματική διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών στο Γυμνάσιο και Λύκειο και της Πληροφορικής στους μαθητές της Β' και Γ' Λυκείου.

Αφορμή για την προσπάθεια ήταν:

1. ο περιορισμός των προβλημάτων που απορρέουν από τη διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών σε μία τυπική σχολική αίθουσα αντικαθιστώντας τη με μία αίθουσα πολυμέσων.
2. η μεγιστοποίηση του αποτελέσματος της διδακτικής διαδικασίας.
3. η ενεργοποίηση των μαθητών μέσα από την συμμετοχή τους στη διαδικασία προετοιμασίας του μαθήματος των θρησκευτικών χρησιμοποιώντας τεχνολογίες επικοινωνιών και πολυμέσων.

Η όλη προσπάθεια αξιολογήθηκε τόσο από τους καθηγητές που συμμετείχαν σε αυτή όσο και από τους μαθητές με τη μορφή ερωτηματολογίων.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Διαθεματική διδασκαλία, Θρησκευτικά, Πληροφορική, Εναλλακτικός τρόπος διδασκαλίας, Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών, Αξιολόγηση

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Σε μία τυπική σχολική αίθουσα ο καθηγητής Θρησκευτικών αποτελεί το μοναδικό φορέα μετάδοσης της γνώσης – πληροφορίας συνεπικουρούμενος από περιορισμένων δυνατοτήτων εποπτικά μέσα διδασκαλίας όπως ο πίνακας, σημειώσεις και το σχολικό εγχειρίδιο.

Τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν σε ότι αφορά τον καθηγητή είναι τα εξής:

1. Ο πίνακας είναι δύσχρηστος στη μετάδοση της γνώσης, αποτελεί χρονοβόρα διαδικασία και δεν τον βοηθά στην καλύτερη εποπτεία της τάξης.
2. Υπάρχει περιορισμένη έως αδύνατη χρήση εποπτικών μέσων διδασκαλίας (Χάρτες, Εικόνες).
3. Το μάθημα βασίζεται σε ακουστική κατά βάση μετάδοση της γνώσης με μικρό βαθμό διαδραστικότητας σε σχέση με τους μαθητές.
4. Πρέπει να δώσει στα παιδιά μεγάλη ποσότητα διδασκόμενης ύλης προς επεξεργασία (π.χ Χριστιανισμός και Θρησκευτικά της Β Λυκείου, σελ. 325)

Τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν σε ότι αφορά τους μαθητές είναι τα εξής:

1. Διάσπαση προσοχής (μονότονη εικόνα πίνακα καθηγητή)
2. Κούραση από τις πολλές ώρες και το πλήθος των μαθημάτων ειδικότερα στις δύο τελευταίες τάξεις του Λυκείου όπου γίνεται επιλεκτική μελέτη προσανατολισμένη στα μαθήματα των πανελλαδικών εξετάσεων.

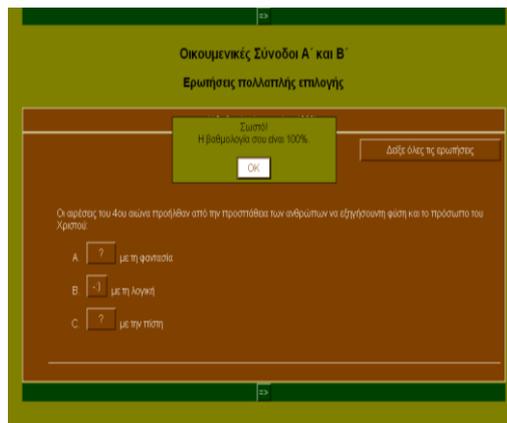
Σε μία αίθουσα πολυμέσων ή σε ένα εργαστήριο υπολογιστών όπου παρέχονται μέσα όπως Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές, Ψηφιακός Προβολέας, Βίντεο, Ηλεκτρονική γραφίδα, είναι δυνατόν να υπάρξει οπτικοακουστική μετάδοση της πληροφορίας – γνώσης. Συγκεκριμένα ο εναλλακτικός αυτός τρόπος, με τη χρησιμοποίηση των τεχνολογιών επικοινωνιών, είχε τα εξής θετικά αποτελέσματα:

1. Χρήση εικονικού πίνακα για την προβολή της πληροφορίας η οποία βοηθά τον καθηγητή σε μία καλύτερη ροή της διδασκαλίας και της εποπτείας της τάξης. Για παράδειγμα στη Β Γυμνασίου με δύο εικόνες γυναικών προερχόμενες η μία από το δυτικό “πολιτισμένο” κόσμο και η άλλη από το μουσουλμανικό, δόθηκε αφορμή για μια ιδιαίτερα αποδοτική συζήτηση μεταξύ των μαθητών. Έτσι ο στόχος που ήταν να δειχθεί η διαφορά αντιμετώπισης της γυναίκας επιτεύχθηκε.

Σχήμα 1. Διαφάνεια Powerpoint

2. Πολλαπλασιαστική δυνατότητα στην παρουσίαση – μετάδοση της γνώσης με τη χρήση εφαρμογών πολυμέσων όπως το Microsoft PowerPoint ή προγραμμάτων επεξεργασίας ήχου, εικόνας και Video. Οι μαθητές της Α΄ Γυμνασίου είχαν την δυνατότητα να γνωρίσουν με ένα πιο ευχάριστο τρόπο την ιστορία της εξόδου των εβραίων από την Αίγυπτο χάρη στη χρήση ψηφιακών χαρτών και στην δυνατότητα απομόνωσης του συγκεκριμένου γεγονότος από τίτλο DVD.
3. Συγκέντρωση της διδασκαλίας στα ουσιαστικά με αποτέλεσμα να αφομοιώνεται η γνώση πιο γρήγορα και ξεκούραστα. Χάρη στο πρόγραμμα παρουσιάσεων γίνεται καλύτερη οργάνωση των σημαντικότερων σημείων του μαθήματος και έτσι δίνεται στα παιδιά η δυνατότητα να τα εντοπίσουν στο βιβλίο. Έτσι δόθηκε η δυνατότητα για την καλύτερη χρήση του βιβλίου στη διάρκεια του μαθήματος.
4. Ευκολότερη αξιολόγηση των μαθητών χάρη στη χρήση on-line διαγωνισμάτων τα οποία χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια της διδακτικής ώρας δίνοντας στον καθηγητή τη δυνατότητα παρακολούθησης του βαθμού αφομοίωσης των μαθητών.

Σχήμα 2. Ερωτήσεις Πολλαπλής Επιλογής

Σχήμα 3. Σταυρόλεξο

5. Εκμετάλλευση οπτικής και ακουστικής ικανότητας του μαθητή (καλύτερη λειτουργία είτε της οπτικής είτε της ακουστικής μνήμης σε σχέση με το ψυχολογικό τύπο του μαθητή). Έτσι παρατηρήθηκε καλύτερη επαναφορά προηγούμενης γνώσης.
6. Αύξηση της συγκέντρωσης και της διάθεσης για μάθηση και ενεργότερη συμμετοχή των παιδιών, χάρη στα πολυμεσικά ερεθίσματα (κείμενο, ήχος, εικόνα στατική και κινούμενη). Είναι γνωστό ότι οι σημερινοί νέοι είναι συνηθισμένοι σε γρήγορη εναλλαγή εικόνων και πληροφοριών και οτιδήποτε διαφορετικό τους οδηγεί σε πλήξη.
7. Μεγάλη μείωση του φαινομένου της διάσπασης και της κούρασης των μαθητών. Αυτό σημειώθηκε και από πρωτοδιόριστους καθηγητές θεολόγους οι οποίοι στα πλαίσια επιμόρφωσης του 1ου ΠΕΚ Θεσσαλονίκης παρακολούθησαν τη διδασκαλία του μαθήματος.
8. Μεγάλος βαθμός αλληλεπίδρασης και διαδραστικότητας μεταξύ των μαθητών και του διδάσκοντα αφού ο καθηγητής χάρη στις τεχνολογίες επικοινωνιών και πολυμέσων, είναι επίκουρος στην προσπάθεια των παιδιών για την κατάκτηση της γνώσης. Έτσι επιτυγχάνεται ο επιτελικός ρόλος του καθηγητή στη μετάδοση της γνώσης σύμφωνα με τις νέες τάσεις για την εκπαίδευση.

Όπως αναφέρθηκε η όλη διαδικασία αξιολογήθηκε και από το σχολικό σύμβουλο θεολόγων Α΄ Διεύθυνσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης και από πρωτοδιόριστους καθηγητές θεολόγους οι οποίοι στα πλαίσια επιμόρφωσης του 1^{ου} ΠΕΚ Θεσσαλονίκης παρακολούθησαν τη διδασκαλία του μαθήματος. Τα συμπεράσματα τους ήταν ότι αυτός ο εναλλακτικός τρόπος διδασκαλίας του μαθήματος των Θρησκευτικών έχει να επιδείξει πάρα πολλά θετικά στοιχεία.

Η μοναδική τους ένσταση αφορούσε στο αν χάνεται με τη χρήση των ΤΠΕ το πνευματικό μέρος του μαθήματος που έχει άμεση σχέση με την διαλογικότητα που μπορεί να υπάρξει σε προσωπικά θέματα αποριών - αναζητήσεων της πίστης. Όμως όλοι συμφώνησαν ότι η ισορροπία μπορεί να επιτευχθεί εφόσον ο καθηγητής χρησιμοποιεί τις ΤΠΕ ως αφορμή για διάλογο και όχι ως αυτοσκοπό.

ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΣΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

Στην υλοποίηση των παρουσιάσεων, των video, των μουσικών θεμάτων που σχετίζονται με τις συγκεκριμένες ενότητες των μαθημάτων και των on-line διαγωνισμάτων συμμετείχαν οι μαθητές που επέλεξαν το μάθημα επιλογής “Εφαρμογές Πληροφορικής” της Β΄ και Γ΄ Λυκείου. Συγκεκριμένα ανατέθηκαν ως εργασίες στα παιδιά η ηλεκτρονική υλοποίηση των σημειώσεων του καθηγητή Θρησκευτικών, η επεξεργασία και η μεταγλώττιση στα ελληνικά, αγγλικών τίτλων DVD που αφορούν το μάθημα των Θρησκευτικών και η δημιουργία ιστοσελίδων που περιείχαν τα on-line διαγωνίσματα. Στο εργαστήριο υπολογιστών του σχολείου τα παιδιά είχαν την δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν τόσο υλικό όσο και λογισμικό πολυμέσων. Συνεπικουρούμενα από τον καθηγητή Πληροφορικής πειραματίστηκαν και δούλεψαν με αποτέλεσμα και να αποκτήσουν τη γνώση αλλά και να νιώσουν τη χαρά της δημιουργίας. Συνειδητοποίησαν επίσης ότι ένα μάθημα που από μόνο του μπορεί να μην είναι ενδιαφέρον, αποκτά ουσία όταν δημιουργείς κάτι με πρακτική εφαρμογή. Ιδιαίτερα οι μαθητές της Β΄ Λυκείου οι οποίοι στη συνέχεια διδάχτηκαν και το μάθημα των Θρησκευτικών με το υλικό που οι ίδιοι είχαν ετοιμάσει δήλωσαν ότι θα ήθελαν η όλη προσπάθεια να επεκταθεί και στα υπόλοιπα μαθήματα.

Η δουλειά των μαθητών χρησιμοποιήθηκε και στην προσπάθεια που γίνεται στο εκπαιδευτικό συγκρότημα για τη δημιουργία μαθημάτων ασύγχρονης τηλε – εκπαίδευσης.

Πρέπει να τονιστεί ότι πέρα από το εργαστήριο πολυμέσων χρησιμοποιήθηκε και το εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών του σχολείου κατά την διάρκεια των μαθημάτων των Θρησκευτικών. Χρησιμοποιήθηκε τόσο κατά τη διδασκαλία αφού υπάρχει σύστημα μετάδοσης της επιφάνειας εργασίας του υπολογιστή του καθηγητή σε όλους τους σταθμούς, αλλά και στην αξιολόγηση των παιδιών με τα on-line διαγωνίσματα που δείχνουν την επίδοση των μαθητών με το τέλος της δοκιμασίας.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Με σκοπό να καταγραφεί η στάση των μαθητών απέναντι στην όλη προσπάθεια συντάχτηκαν και μοιράστηκαν κάποια ερωτηματολόγια στα παιδιά της Α΄ και Β΄ Λυκείου. Τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στην Α΄ Λυκείου αφορούσαν τη διδασκαλία των Θρησκευτικών ενώ αυτά της Β΄ Λυκείου το μάθημα της πληροφορικής και το συνδυασμό του με το μάθημα των Θρησκευτικών.

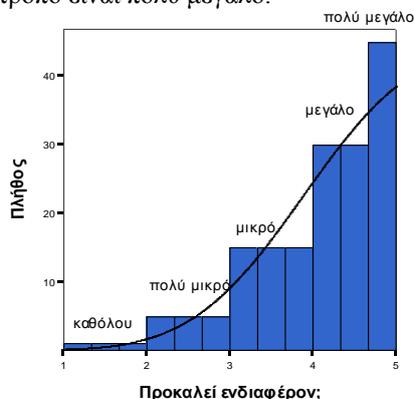
Οι ερωτήσεις αυτές αντιστοιγήθηκαν σε ποιοτικές μεταβλητές των οποίων η ανάλυση έγινε από το στατιστικό πακέτο SPSS. Σ΄ αυτό το σημείο παραθέτουμε ένα μικρό δείγμα των μεταβλητών που αναλύθηκαν και επεξεργάστηκαν με στόχο την αξιολόγηση της προσπάθειας. Να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις όλων των ερωτήσεων δόθηκαν στην 5βάθμια κλίμακα [1-5], διότι με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η πιο εύκολη επεξεργασία των δεδομένων.

Α' ΛΥΚΕΙΟΥ

Όσον αφορά τους μαθητές της Α' Λυκείου παρατηρήσαμε τα εξής:

Ξεκινάμε από τη μεταβλητή interest η οποία συλλέγει δεδομένα που αφορούν στην ερώτηση: “Η διδασκαλία του μαθήματος Θρησκευτικών προκαλεί ενδιαφέρον χρησιμοποιώντας πολυμέσα και ηλεκτρονικούς υπολογιστές;”

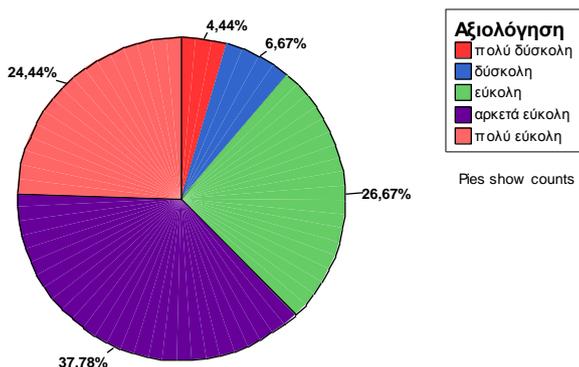
Κάναμε ιστόγραμμα για τη μεταβλητή αυτή και πήραμε το παρακάτω γράφημα της επόμενης σελίδας. Έτσι, συμπεραίνουμε ότι το ενδιαφέρον που προκάλεσε η διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών με αυτόν τον τρόπο είναι πολύ μεγάλο.

Σχήμα 4. Ερώτηση “Προκαλεί ενδιαφέρον”

Στην ερώτηση: “Πως κρίνετε τη διαδικασία αξιολόγησης μέσω των on-line διαγωνισμάτων;”, η τάση κυμαίνεται από εύκολη μέχρι πολύ εύκολη.

Διαδικασία αξιολόγησης

Σχήμα 5. Αποτελέσματα ανάλυσης της ερώτησης για την αξιολόγηση των μαθητών

Στην ερώτηση: “Ο συγκεκριμένος πολυμεσικός τρόπος διδασκαλίας μπορεί να επεκταθεί και σε άλλα μαθήματα”, η στάση των παιδιών είναι μάλλον επιφυλακτική όπως φαίνεται και από το παρακάτω γράφημα πίτας.

Σχήμα 6. Αποτελέσματα ανάλυσης της ερώτησης για τη δυνατότητα επέκτασης της διαδικασίας σε άλλα μαθήματα

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν στους μαθητές της **Β' Λυκείου** προκύπτει ότι βρήκαν αρκετά ενδιαφέρουσα τη διαδικασία ετοιμασίας του υλικού για το μάθημα των Θρησκευτικών και ότι είχαν καλύτερη αφομοίωση της γνώσης εργαζόμενοι με ένα συγκεκριμένο στόχο.

Σε αντίθεση με τους μαθητές της Α' Λυκείου αυτοί της Β' Λυκείου θεωρούν ότι μπορεί να εφαρμοστεί μια παρόμοια διαδικασία στα υπόλοιπα μαθήματα.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την εμπειρία που αποκτήθηκε από τις ώρες διδασκαλίας από την πλευρά των καθηγητών και τις απαντήσεις των μαθητών στα ερωτηματολόγια, προέκυψε ότι οι δραστηριότητες που συσχετίσαν τα γνωστικά αντικείμενα των Θρησκευτικών και της Πληροφορικής είχαν θετικά αποτελέσματα. Διαφαίνεται επίσης ότι μέσα από διαθεματικές δραστηριότητες προωθούνται οι σκοποί της σχολικής εκπαίδευσης που σχετίζονται με την απόκτηση δεξιοτήτων. Επίσης συνάγεται το συμπέρασμα ότι υπάρχουν εναλλακτικές μέθοδοι διδασκαλίας οι οποίες μπορούν να έχουν καλύτερα παιδαγωγικά αποτελέσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Γιακουμάκης Ε., Γκύρτης Κ, Μπελεσιώτης Β.Σ, Ξυνός Π., Στεργιοπούλου-Καλαντζή Ν, (2002), Εφαρμογές Πληροφορικής – Υπολογιστών, ΟΕΔΒ
2. Γκότσης Χρήστος, Μεταλληνός Γεώργιος, Φίλιας Γεώργιος, (2004), Ορθόδοξη πίστη και λατρεία, α' ενιαίου λυκείου, ΟΕΔΒ
3. Γριζοπούλου Όλγα, Καζλάρη Πηγή, Μπάρλος Απόστολος, Τσανανάς Γεώργιος, (2004) Ο Ιησούς Χριστός, ο Καινούργιος Κόσμος του Θεού κι Εμείς, β' γυμνασίου, ΟΕΔΒ
4. Δορμπαράκης Γεώργιος, Καριώτογλου Αλέξανδρος, Πατρώνος Γεώργιος (2002), Η προετοιμασία των ανθρώπων για τον καινούργιο κόσμο του Θεού, α' γυμνασίου Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ΟΕΔΒ
5. Δρίτσα Δ, Μόσχου Δ., Παπαλεξανδροπούλου Σ., (2003), Χριστιανισμός και θρησκευματα, β' ενιαίου λυκείου, ΟΕΔΒ
6. Μπέγζος Μάριος, Παπαθανασίου Αθανάσιος, (2003), Θέματα χριστιανικής ηθικής, γ' ενιαίου λυκείου, ΟΕΔΒ
7. Παπαθανασίου Αθανάσιος, Φίλιας Γεώργιος, Αργυρόπουλος Ανδρέας, Καραχαλιάς Στέφανος, (2002) Εκκλησία, η νέα κοινωνία σε πορεία, γ' γυμνασίου, ΟΕΔΒ
8. Πέρδος Α, Μανιτσάρης Σ, Συρρής Β, (2004) Μέθοδοι και Μοντέλα Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης σε μαθητές Γυμνασίου Λυκείου και Αξιολόγηση τους, Πρακτικά 4^{οο} Πανελληνίου Συνεδρίου με Διεθνή Συμμετοχή: "Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στην Εκπαίδευση", Τόμος Β', 579-584, Αθήνα